

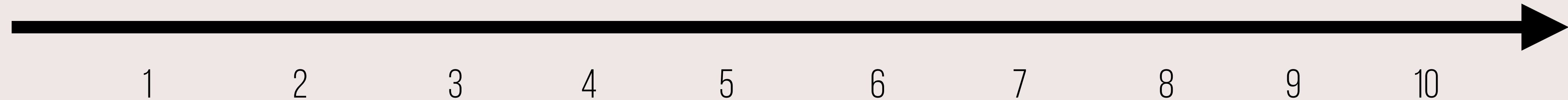
ESTER

Gud usynlig til stede

HVOR ER DU PÅ DENNE SKALAEN?

Det meste som skjer
i livet mitt er
tilfeldigheter. Det
skal mye til for at jeg
sier at det var Gud.

Det finnes ikke
tilfeldigheter. Jeg
tolker alt som skjer i
livet mitt som
"Gudfeldigheter".

ESTER

Viktigere for jødene enn for kristne?

Livet i Persia etter tilbakevendingen

Forteller om opphavet til høytiden Purim
(som ikke nevnes i Moseloven)

Gud nevnes ikke

TRE VERSJONER

1. Den hebraiske (MT, som vi har)
2. Den greske (LXX) som har seks “tillegg”
3. Den greske “alfa”-teksten (trolig oversatt fra en annen hebraisk tekst enn MT). Har også tilleggene, men de er tydelig ikke en del av teksten. Ingen link til Purim.

De greske tilleggene

- Fyller igjen "hull" (f.eks. plottet det refereres til i tillegg A gir en grunn for Hamans fiendskap mot Mordekai)
- Gir en "ramme" for historien (dvs. Mordekais drøm og tolkningen av den, tillegg A og F)
- Legger til religiøse trekk (bønner i tillegg C) med referanser til Gud
- Utvikler karakterisering (Esters karakter utviklet i tillegg D, hennes gudsfrykt i tillegg C)
- Viser trekk av fra gresk verdensbilde
- Reflekterer gresk historiefortelling ved å legge til teatraliske elementer i en ganske brå og kortfattet historie, og ved å erstatte tvetydighet med klarhet.

Addition	Placement	Content	Features
Addition A	Inserted before Esth. 1:1	i. Dream of Mordecai ii. Mordecai uncovers a plot	Expressed in apocalyptic language, the dream stresses the importance of God's activity and establishes Mordecai at centre stage. The emphasis is on the instability of the king's court and on Haman's corruption.
Addition B	Inserted before Esth. 3:14	Text of Haman's edict against the Jews	Flamboyant language typical of the Persian court dominates this letter written in the name of the king. Haman's self-obsession is clear (Haman is the author of this edict in which he flatters himself).
Addition C	Inserted before Esth. 5:1	i. Prayer of Mordecai ii. Prayer of Esther	Reflecting the Psalms, these prayers offer to God praise, heart-felt longings and personal cries for justice; they recall God's work in the past and call for his intervention again. Mordecai and Esther's piety emerges.
Addition D	Replaces Esth. 5:1-2, after Addition C	Description of Esther approaching the king	Introduces melodrama through a detailed description of Esther's beauty, coupled with her internal turmoil and physical weakness. The king appears graciously disposed towards Esther.
Addition E	Inserted before Esth. 8:13	Text of Mordecai's edict defending the Jews	Identifying Haman as a Macedonian trying to transfer the Persian Empire to the Macedonians, the edict (written in the name of the king) concentrates on vilifying Haman and praising God.
Addition F	Inserted after Esth. 10:3	i. Mordecai interprets his dream ii. Inscription	The meaning of the apocalyptic dream is related to the events of the Esther story and God is identified as the main player. The unusual feature is that Mordecai is identified as a dragon (traditionally reserved for the enemy of God!). The inscription relates details of those involved in the translation and distribution of the Greek story. It establishes that the book was 'about Purim' and was authentic and trustworthy.

Purium

SETTING

SETTING

Datering: Persiske lånord, etter Xerxes' regjeringstid, mix av tall og navn på måneder → sent 400-tallet, kanskje under Artaxerxes I.

- Ahasjverosj (hebr.) / Xerxes (gr.)
Trolig to versjoner av det persiske *xšayāršā*
Josefus og LXX har Artaxerxes I (465-424 f.Kr.)
Flertallet: Xerxes I: 486-465 f.Kr.
- Handlingen i boka: 483-473 f.Kr.
  - Mellom Esra 6 og 7

XERXES

Herodot sier at han var ond og despotisk mot sitt eget hus, for ikke å nevne mot utlendinger.

180-dagersfesten i kap 1 (483 f.Kr.) kan ha vært det store krigsrådet for planleggingen av invaderingen av Hellas. Han var deretter ute i krigen i 481-479, som han tapte (filmen 300).

XERXES

Denne krigen tappet store deler av skattkammeret. Hamans tilbud om 10000 talenter (3:9) ville da komme godt med. (For øvrig en enorm sum.)

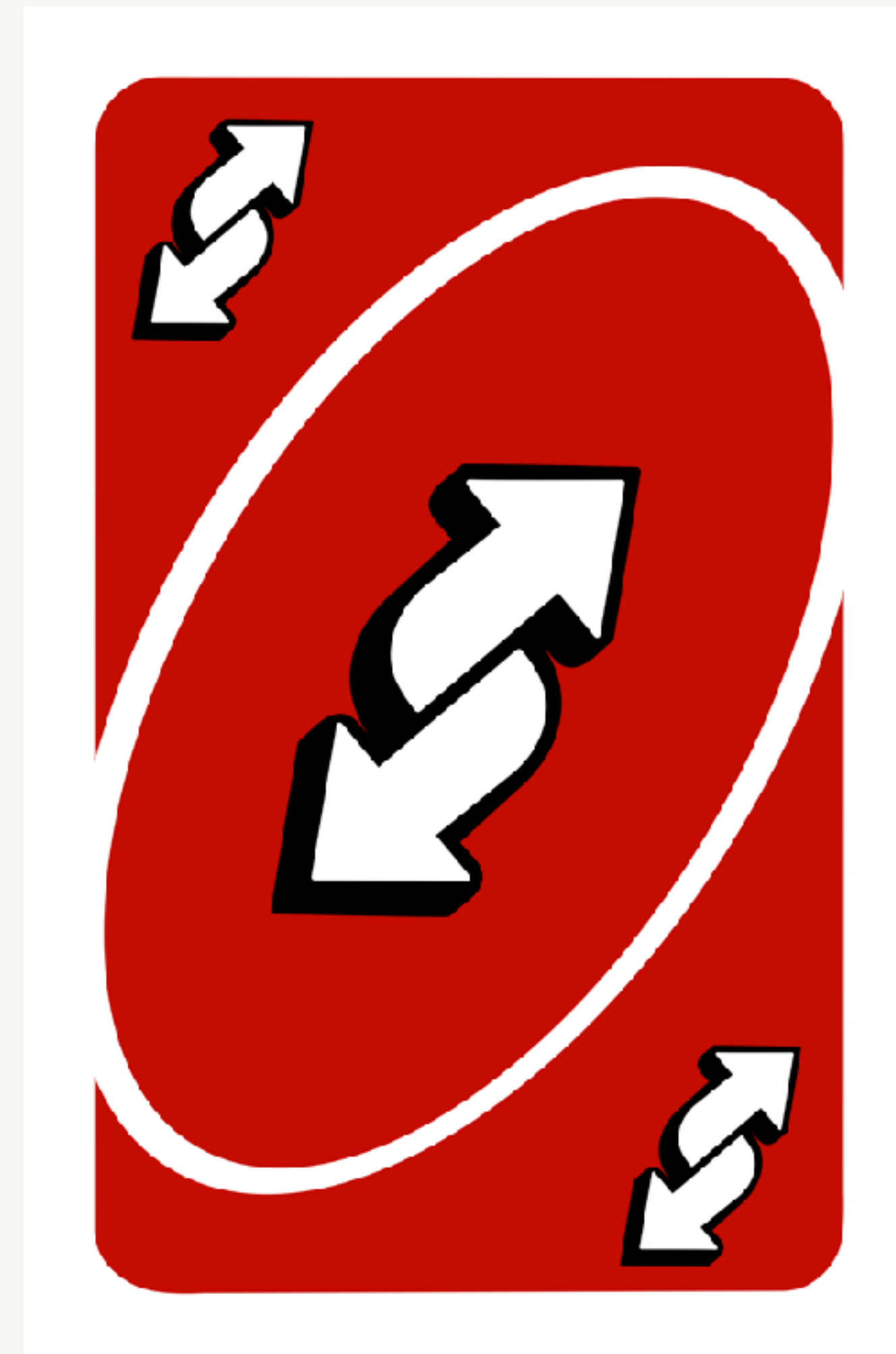
Da han kom hjem, søkte han trøst hos haremet sitt (i følge Herodot). Dette er også året Ester blir dronning (2:16).

Resten av regjeringstiden hans dreide seg mye om haremintriger og arrogante hoffmenn og evnukker — bekreftes og parodieres i Ester.

TEMAER

- Store reverseringer
- Saul (2:5) vs. amalekittene (3:1)
  - > 1. Sam 15 —> 2. Mos 17
  - (Guds folk og fiendene deres)
- Hvordan leve som Guds folk i en sekulær verden.
  - (Er det derfor Gud ikke nevnes?)

HENSIKT

- Sørge for at de ikke glemte denne historien, derfor også Purim.
- Gi håp om at Gud ikke forlater sitt folk
- Inspirere til å leve som Guds folk i fremmede land.

SJANGER: HVOR HISTORISK ER DEN?

- Purim må ha kommet fra en historisk hendelse for å bli så populær.
- Åpner som Josva, Dommerne, Rut og 1. Samuel (“Og det skjedde...”). Forfatteren ønsker tydeligvis å framstille det som historie (f.eks. 10:2), men det legges like tydelig vekt på god fortellerkunst.
- **Historisk novelle?** Historisk, men kreativ og noe kunstnerisk frihet. Historien fortelles på en kreativ og underholdende måte.
- **Komedie?** Hensikten er å lage “feel good”-underholdning og latterliggjøre ondskap (Sal 2), ikke å kritisere. Overdrivelser, latterlige tilfeldigheter, stereotypiske karakterer og twister.
- Mange forslag tyder på en unik sjanger. Kanskje litt av hvert.

SJANGER: HVOR HISTORISK ER DEN?

- Er 127 provinser (vs. 20 hos Herodot) et uttrykk for persernes oppblåsthet fra andres synspunkt? Eller samsvarer dette med 120 satraper i Dan 6:1?
- Er Hamans 25 meter høye påle ironisk for hans stolthet og ondskap?
- *“Such “unhistorical” features of the book do not threaten its historical value but rather provide interpretive depth to the story.”* (K.H. Jobes)
- Beskrivelsen av persiske kongelige palass, fester, dekor og skikker stemmer med Herodot, Xenofon og Aristofanes.
- Vi har lite litteratur fra denne persiske perioden, og bør være forsiktige med å bedømme ut fra moderne standpunkt.

STRUKTUR: KIASME

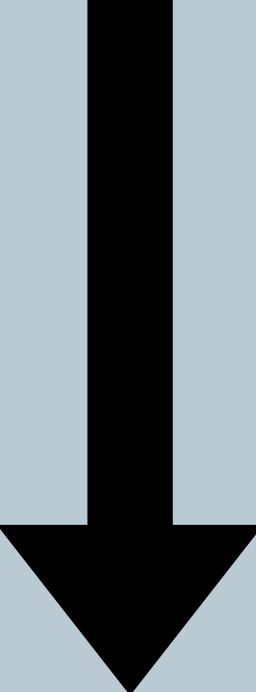
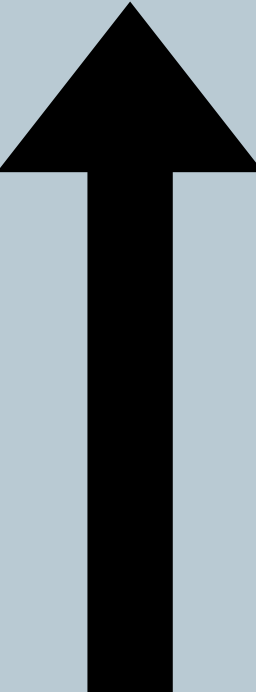

Thematic reversal

- A. The king gives Haman his ring (3:10)
- B. Haman summons the king's scribe (3:12)
- C. Letters written, sealed with ring (3:12)
- D. The Jews, even women and children, to be killed on one day (3:13)
- E. Haman's decree publically displayed as law (3:14)
- F. Couriers go out in haste (3:15)
- G. The city of Susa is bewildered (3:15)
- H. Mordecai wears sackcloth and ashes (4:1)
- I. Mordecai goes through city crying in sorrow (4:1)
- J. Zeresh advises Mordecai's death (5:14)
- K. King's insomnia leads to Mordecai's honor (6:1-3)
- K. Haman's insomnia leads to his dishonor (6:4-9)
- J. Zeresh predicts Haman's ruin (6:13)
- I. Mordecai led through the city in honor (6:11)
- H. Mordecai wears royal robes (8:15)
- G. The city of Susa rejoices (8:15)
- F. Couriers go out in haste (8:14)
- E. Mordecai's decree publicly displayed as law (8:13)
- D. The enemies, even women and children, to be killed on one day (8:11)
- C. Letters written, sealed with the same ring (8:10)
- B. Mordecai summons the king's scribes (8:9)
- A. The king gives Mordecai the same ring (8:2)

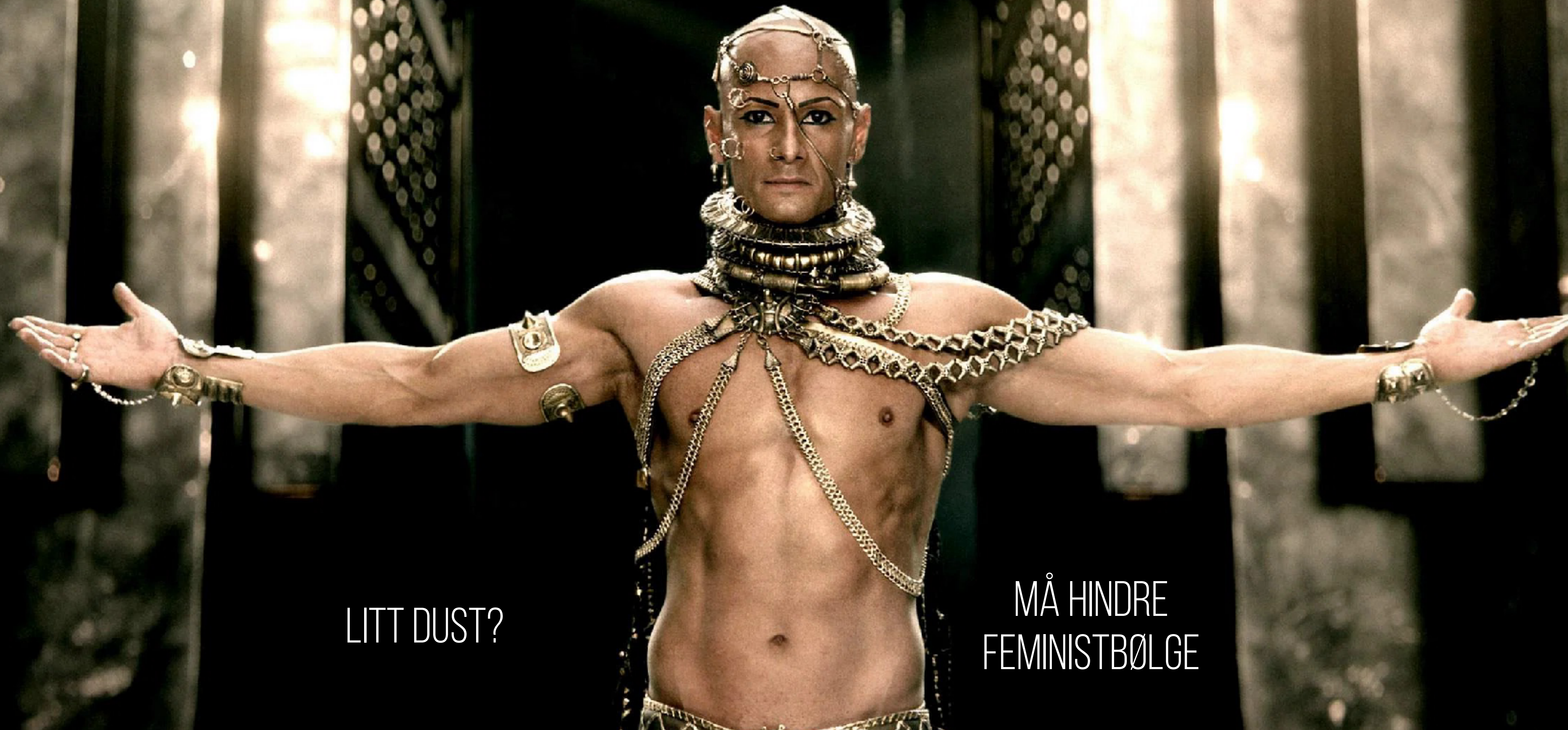
Kap 1-2	Xerxes' storhet og dronningdrama — Ester blir dronning	Trusselen øker
Kap 3-4	Hamans plan og Mordekais plan	
Kap 5	Esters 1. fest — Haman setter opp pålen for Mordekai	
Kap 6	Vendepunkt — Mordekai blir æret	Trusselen reverseres
Kap 7	Esters 2. fest — Haman henges i sin egen påle	
Kap 8-10	Jødene forsvarer seg selv og reddes — Purimfesten	

KAPITTEL 1-2: XERXES' STORHET OG DRONNINGDRAMA — ESTER BLIR DRONNING

IRONISK: VERDENS MEKTIGSTE MANN
HAR IKKE KONTROLL PÅ KONA

LITT DUST?

MÅ HINDRE
FEMINISTBØLGE

“Vant velvilje” (2:9, 15, 17): Ofte Gud som står bak (2. Mos 11:3, Esra 7:27-28, Dan 1:9).

Som med Josef uten at Gud nevnes (1. Mos 39:4) — men forstås som Gud i Apg 7:9-10 (og i 1. Mos 50:20)

Er 6 mnd med myrraolje + 6 mnd med “balsam og andre kremer for kvinner” komisk?

KAP 3-4: HAMANS PLAN OG MORDEKAIS PLAN

- Er Mordekai en gudfryktig jøde eller bare sta? Han ville jo måtte bøye seg for kongen, og resten av GT har ikke noe problem med slikt.
- Er det pga den gamle Saul-Amalek-konflikten? (2. Mos 17:16, 5. Mos 25:17, 19)
- Haman overreagerer kraftig. En ekstremt ond karakter.
- “Pur” (3:7) brukes bare i Ester.

- 10 000 talenter sølv er også latterlig mye. Tenker han at han skal ta det fra jødene?
- Selv ikke i forbindelse med flerring av klær, faste, sekk, aske og klaging nevnes Gud. Men det er etter alt å dømme Gud de retter fokuset mot.
- Ester er først redd for å dø selv om alle jøder vil kunne bli drept.
- Mordekai er sikker på at de vil bli reddet på en eller annen måte.

“FOR OM DU TIER I DENNE TIDEN, VIL HJELP OG
REDNING KOMME TIL JØDENE FRA ET ANNET STED,
MENS DU OG DITT FARSHUS VIL GÅ TIL GRUNNE. OG
HVEM VET OM DET IKKE ER FOR EN TID SOM
DENNE AT DU HAR FÅTT DRONNINGGRANG?”

MORDEKAI (4:14)

KAP 5: ESTERS 1. FEST

HAMAN SETTER OPP PÅLEN FOR MORDEKAI

- Kongen får godvilje for Ester igjen, og Ester inviterer kongen og Haman til fest.
- Kongen spør for andre gang hva hun ønsker (på en overdrevet måte), og hun inviterer begge to til en fest til neste dag.
  - ▶ For å øke spenningen? Eller har hun en plan? Det gjør det

enda mer sannsynlig at kongen vil gjøre det hun ber om siden han nå har spurt to ganger.

- ▶ Bibelsk visdom er å vite riktig tidspunkt for en handling.
- Kapitlet ender med at både Ester og Haman har en plan de tenker å fortelle kongen.

KAP 6: VENDEPUNKT — MORDEKAI BLIR ÆRET

- Er det tilfeldig eller gudfeldig at kongen akkurat den kvelden ikke får sove? (LXX: “Herren tok søvnen bort fra kongen den natten...”)
- Haman overraskes med spørsmålet fra kongen og får ikke kommet med ønsket om å få Mordekai henrettet. Hans store stolthet gjør situasjonen komisk.
- “The tables have turned.” Hamans kone og venner, som kvelden før foreslo henrettelsen av “jøden Mordekai”, sier nå at Haman ikke kan vinne fordi Mordekai er jøde.
- Han hentes til Esters andre fest i samme stund, noe som knytter dette sammen med hans “fall”.

KAP 7: ESTERS 2. FEST
HAMAN HENGES I SIN EGEN PÅLE

Ester bygger opp spenningen ved ikke å nevne Haman før kongen er blitt sjokkert.

Den siste dråpen er at Haman har satt opp en påle for Mordekai, "han som en gang reddet kongen".

KAP 8-10: JØDENE FORSVARER SEG SELV OG REDDES — PURIMFESTEN

-
- A silhouette of a woman with her arms outstretched, set against a warm, golden sunset background. The woman is positioned on the right side of the frame, with her arms extending towards the left. The background is a gradient of orange and yellow, suggesting a sunset or sunrise over a body of water or a vast landscape.
- Mer reversering: Mordekai får ringen til kongen og huset til Haman.
  - Selv om Haman er død, er ikke faren over.
  - Skrivet kan ikke kalles tilbake, så i stedet lages et nytt skriv (8:9-10 er en parallell til 3:12) om at jødene får lov til å **forsvare** seg selv.
    - “lov til å stå sammen og **forsvare** sitt eget liv” (8:11, 9:16)
    - “kunne drepe enhver **væpnet** styrke **som angrep dem**” (8:11)
    - “**alle som hatet** dem” (9:1, 5, 16)
    - “alle **som ville dem vondt**” (9:2)
  - 9:10, 15, 16: Guds krig, ikke deres egen.

HVOR ER JESUS I DENNE BOKA?

Jødene ble reddet som en del av Guds plan slik at deres Messias kunne komme. “Hjelp og redning vil komme til jødene.” (4:14)

Han ga oss et forbilde på ydmykhet som er det stikk motsatte av Hamans stolthet

Jesu oppstandelse: Den største twisten!

HVA SIER ESTERS BOK OSS?

“FOR OM DU TIER I DENNE TIDEN, VIL HJELP OG
REDNING KOMME TIL JØDENE FRA ET ANNET STED,
MENS DU OG DITT FARSHUS VIL GÅ TIL GRUNNE. OG
HVEM VET OM DET IKKE ER FOR EN TID SOM
DENNE AT DU HAR FÅTT DRONNINGGRANG?”

MORDEKAI (4:14)

Hvis Ester ikke hadde gjort det, ville Gud ha brukt noen andre. Vi kan ikke ødelegge Guds plan, men han ønsker å bruke oss.

NÅR ER GUD USYNLIG TIL STEDE?

Er det tilfeldigheter eller “Gudfeldigheter”? Hvordan kan vi vite? Boka ser ut til å stille disse spørsmålene uten å svare direkte på dem.

Boka ser ut til å si at Gud er aktiv blant sitt folk også utenfor Israel. Det gjelder i høyeste grad oss også.

Ingen i boka vet akkurat hva Gud gjør mens ting skjer. Det ser man ofte bare etterpå.

Har det skjedd noen tilfeldigheter i ditt liv i det siste som kanskje bør revurderes om det i stedet var Gud?

Hvordan skal vi leve og forholde oss til dette?

REVISED AND UPDATED

THE MAKING OF A LEADER

SECOND EDITION

RECOGNIZING THE LESSONS AND
STAGES OF LEADERSHIP DEVELOPMENT

DR. J. ROBERT CLINTON

“Leaders ought to see God’s hand in their circumstances as part of his plan for developing them as leaders. A leader who does not have a sovereign mindset will probably not finish well. This leadership value is a must.”

“FOR OM DU TIER I DENNE TIDEN, VIL HJELP OG
REDNING KOMME TIL JØDENE FRA ET ANNET STED,
MENS DU OG DITT FARSHUS VIL GÅ TIL GRUNNE. OG
HVEM VET OM DET IKKE ER FOR EN TID SOM
DENNE AT DU HAR FÅTT DRONNINGGRANG?”

MORDEKAI (4:14)

HVOR ER DU PÅ DENNE SKALAEN?

Det meste som skjer
i livet mitt er
tilfeldigheter. Det
skal mye til for at jeg
sier at det var Gud.

Det finnes ikke
tilfeldigheter. Jeg
tolker alt som skjer i
livet mitt som
"Gudfeldigheter".

